

ՏԵՍԻՒ Ը.

ԵՐՈՒԱՆԻ, ՄԻՀՐԱՆ և առաջինքն:

ԵՐԴ. (Տեւեալ զտոբն 'ի քեռն Երուսաղայ, խորժէ Բէ Կաթ Կարկանէ և Տոբ). Ձի՛ գործես նենգող դաւաճան. արդ միթէ և ա՛յք իմ խաբեցան այժմիկ. այ յանդգնութեանն. 'ի հրապարակիս աստ սուր հանել ընդդէմ սիրելոյս:

ԵՐԶ. Ոչ, խաբիս... ոչ է նա... ո՛հ երդումն անհանձար:

ՏՐ. Խնայեա, դիւցազունդ, այն նորա սրամտութիւն ոչ էր յիմ վերայ: (Դէտափ). Ա՛հ, այժմ մասնէ զիս:

ԵՐԴ. Ձուր հնարիս արդարացուցանել զնա. սէր բարեկամութեան զառաժեցոյց զքեզ. միանգամ ատելութեան լուայ, արդ ոչ լսեմ սիրոյ: Արի, Միհրան, տուր զգովաւ երկաթս. 'ի բանտ, 'ի բանտ զանօրէն դահիճդ:

ՄԻՀ. (Ի ցած) Կունակ, սիրելիդ իմ, իմով ձեռամբ, ա՛յ ներեա ինձ. (ասէ և արկանէ ՂԵՐՈՍԱՅ 'ի շրջայ):

ԵՐԶ. Արդ ուրախ եմ և ինդամ ընդ կապանս, զի մերձեցայ մահու. միայն կամէի իմն ժամ մի շնորհել ինձ, դիւցազունդ, զի ցուցից զիարդ մեռանիցի Կունակ:

ԵՐԴ. Սպառնա՛ս ևս, ժպիրհ լեզուագար. ոչ ժամ մի, այլ աւուրս շնորհեցից քեզ կտտել զմարմինդ:

ԵՐԶ. Ոչ սպառնալիք են այս, տէր իմ արքայ, այլ զի այժմ ոչ է ինձ թոյլ այլ ազգ ինչ խօսել: Եթէ ոչ յաջողեսցի ինձ, յայնժամ տիրեցայց ընդ մահս, յայնժամ խորշեցայց 'ի մահուանէ:

ԵՐԴ. Քարշեա տուր զգա 'ի բանտ, մի ևս լուայց զգիւթեալ բարբառդ. (Միհրան կաղէ զնա). — Արի եկ ընդ իս, քաջազուն Տուր... ա՛հ, ոչ մոռանամ. գիտեմ զի փառքն են քեզ առաջնորդ 'ի բարիս, ոչ վարձք: (Փնռ):

ՄԻՀ. Եղի՛ւ ինձ, զորքան այր բռնադատիմ 'ի բանդ վարել կապանօք. զինչ արդեօք այսոցիկ երկինք տացեն կատարած:

Վերջ Բ. Արարուածոյն:

Դրոշագ 'ի մահ Ուկոյիկեայ¹:

Վաղ ուրեմն մեկնեալ էաք մեք անտի, և ահա տեսի սառուցեալ երկուս 'ի խոռոչ մի, այնպէս զի միոյն գլուխ էր միւսոյն գլխադիր. և որպէս սովեալ ոք հաց ճարակի, այսպէս որ կայրն գլխով

¹ Բանիբուն բանասիրի մը աղաչանացը զնշանելով յանձն առինք Տանդէի առաջիկայ հրաշալի գրուագիս այս երրորդ արձակ թարգմանութիւնն ալ 'ի լոյս ընծայելու:

'ի վեր՝ հարստեաց զատամուհնս 'ի միւսն, ուր ընդ ուղղոյ՝ ծոծրակն զօդի: Սոյն գունակ և Տիգէոս առ զայրոյթ սըրտմտութեան կրծէր ատամնացի զքունսն Մենալիպեայ. իսկ սա զգանկն յօշատէր և շուրջ զնովաւ: Ո՛վ դու, ասացի, որ այդպէս հանգոյն անասնոյ ցուցանես 'ի դա զքէն վրիժուց կեղեքեալ զդա, ասա ինձ ընդէր. զի վասն դորա թէ դու արտասուես, ծանուցեալ թէ ո՛վ ես դու և թէ զինչ եղեուն դորա, և ես իսկ այլազգ յաշխարհն վերին տարայց զքէն լուր, թէ այն իւ խօսիմս աստանօր ընդ քեզ՝ ոչ ցամաքեսցի:

Ամբարձ զբերանն 'ի վեր եղեունաւորն այն 'ի գիշախանձ ճաշոյն մաքրեալ զայն հերօք ճակատուն, զի զյետակողմն ապականեալ էր: Եւ ապա բարբառեցաւ. կամիս զի արծարծեցից յիս զցաւ աղէկէզ, զոր չև իմ պատմեալ՝ խորհելն և եթ զայն գսիրտ իմ ճմլէ: Այլ եթէ բանք իմ եղիցին սերմանք, որք զրուժանին զոր եսն ձրձեմբերցեն վատ աշուն, տեսցես դու զբարբառ իմ խառն ընդ արտասուս: Ոչ գիտեմ ո՛վ ես, և ոչ՝ թէ զիարդ գալուստ քո այսրէն 'ի սանդարամետս. այլ տոսկեան դր ինձ թուիս արդարեւ 'ի լուր քո խօսից: Գիտես զի եղէ ես կոման Ուկոյին, և սա զիտապետն է Ռուճճիէրի: Եւ արդ ասացից ընդէր աստանօր կամ ես նմա հուպ: Ի՛բր 'ի նենգաժէտ խորհուրդս նորա եղեալ ապաստան՝ կալայ և սպանայ, այն յայտ իսկ է քեզ. իսկ որ բնաւին զանխուլ է 'ի քէն, թէ որպիսի մահ հաս ինձ անողորմ, ունկնդիր լեր արդ, և տեղեկացիս քանի մեղաւ յիս: Նրբին լուսանցոյց անդ 'ի գղեկին որ վասն իմ կալաւ զանունն Սովու, յորում և այլոց անկ լիցի փակիլ, եցոյց ընդ ծերպ իւր լուսնեակս ոմանս, և ահա անուրջ մի չարաբաստիկ զհանդերձելոց պատառեաց ինձ քօղ: Երևութանայր սա ինձ պետ և տէր, զգայլ ընդ կորիւնս ընդ լեաուն հալածեալ. քանզի Պիսացուց չէ մարթ տեսանել երբէք զլուկկա: Ընդ շունս վտիտս յափշտակասէրս Կուլանտի, Սիղմոնտ և Լանֆրանքի ճակատեալ

կային : ի դոյզն ընթացից թուէին նոքա ինձ վաստակաբեկք , հայրն ընդ որդիս . և տեսանէի զի պատառէր նա սայրասուր ժանեօք զկողս նոցին : Եւ իբրեւ զարթեայ ընդ այգս այգուն , լուայ զաշխարհել որդեկաց իմոց՝ որ կային 'ի քուն անդանօր զինեւ՝ և խնդրել հացիկ : Անագորոյն ես , եթէ տակաւին ոչ արգահատիս ընդ դոյժն որ աղղէր իմումս սրտի . և թէ չարտասուեա ընդ այս , և ընդ ինչ լիցիս արտասուել : Վաղ իսկ զարթուցեալ էին 'ի քնոյ , և ժամն ճեպէր՝ յորում հանապազ սովորն էին մեզ ածել կերակուր . անցնիւր երկբայէր ընդ անուրջս իւր : Եւ ահա լուայ ներքուստ ճռնչիւն աղիսելոյ դրանց ահեղ զղեկին . և զաչս իմ 'ի դէմս որդեկաց իմոց դարձուցի առանց յօգելոյ բարբառ : Ոչ արտասուէի՝ այնպէս սալացեալ 'ի ներքս սրտիս . ողբային նոքա . և Անսելմեակն իմ ասաց ցիս . Հայրիկ , էր այդպէս հայիս , զի եղև ընդ քեզ : Այլ ես ոչ արտօսր , և ոչ յաւելի բան մի զօրն զայն , և ոչ զգիշերն որ ածէր յաշխարհ զարևն վաղուեան : Ի ծագել աղօտ նշուլից 'ի խորշ դժընդակ բանտին , և 'ի տեսանել իմում 'ի քառեակ դէմս անդ զնոյն իսկ զիմս կերպարան , խածի առ վշտիս զերկոսին ձեռս իմ : Նոցա զմտաւ ածեալ՝ զի ես զայն առ 'ի կաղզուրել զսիրտ առնէի , ելին կանգնեցան իսկոյն և ասեն . Հայր , յոյժ դուզնաբեայ իցեն մեր թախիժք , թէ մեօք ճարակիս . դու զգեցուցեր մեզ զայս հէգ մարմին , և դու 'ի սմանէ մեր կացո զմեզ : Յայնժամ թագուցի զտագնապ սրտիս , զի մի յաւելից նոցա տըխրութիւն . կացաք անբարբառ զայն օր և վաղիւ . երկիր անողոք , ո՛հ էր ոչ հերձար : Եւ այն ինչ հասաք աւուր չորրորդի , անկաւ առ ոտս իմ կաղզոս տաբածեալ , և ասէ . Հայր իմ , ընդէր չօքնես ինձ : Աստ անկաւ մեռեալ . և որպէս դու զիս տեսանես , տեսի ես անդ զերեսին մի առ մի անկեալ 'ի հինգերորդի և 'ի վեցերորդ աւուր 'ի գետին : Յայնժամ գնայի ես կոյր առ խարխափ առ մէն մի նոցունց , զաւուրս երիս

ձայնեալ զնոսա՝ յետ մահու նոցին : Եւ ապա յաղթեաց սով վշտաց սրտի : Յասել իւրում զայս , դժնեայ հայեցիւք եխած վերստին զողորմելի գանկն ատամամբք իւրով՝ որ պատահեցին ոսկերն՝ իբրու շան ժանիք կարծրակուռ : Ո՛վ Պիսա քաղաք , նախատինք գրոհից գեղապանծ երկրին , ուր քաղցրահնչէ սիւն 'ի լսելիս . քանզի մերձակայք քո յամեն քաղաքք՝ ի պատժել զքեզ , հասցէ կապրայա , հասցէ Գորգովնա , թումբբա կանգնեացեն 'ի բերան Առնեայ , զի հեղձցին 'ի քեզ բնակիչք համօրէն : Եթէ զՈւկոլին կոմս եցոյց համբաւ բերդորէից քոց եղեալ մատնտու , չէր պարտքեղ զորդիս նորին այնպիսեաց մատնել աղետից : Չքմեղս առնէր հասակ նորաբոյս և նորն թեբէ՝ զՈւկոլչիոնէ և զՊրիկադա և զմիւս երկոսին զոր երգն իմ՝ ի վեր անդր յիշատակեաց :

ՏԱՆԴԷ՝ ՏԱՐՏԱՐՈՍ

ԵՐԳ ԼԲ-ԼԴ .

Գաղտնիք Ուկիսանոսի .

Պ . Կրին անուանի ծովասուզակը Հալիդի մէջ Սիւլլըր Պէնքս (Արծաթեայ խարակք) բսուած տեղը տեսածը այսպէս կը նկարագրէ . «Երբ ծովուն մէջ մը խեցայ , բուստի մեծ խարակի մը վրայ կեցայ , որուն երկայնութիւնը 40 մղոն , լայնութիւնը 10^է 20 մղոնի կը հասնէր : Այս բուստի ահագին խարակը ծովասուզից առջին այնպիսի գեղեցիկ ու վեհ տեսարան մը կը բանայ՝ որ երբեք տեսնուած չէ : Ձրին խորութիւնը 10^է ինչուան 100 ոտք կը զանազանի . և այնպէս ջինջ է որ ծովասոյզը ջուր մըտնելէն ետքը 2 ու 300 ոտք հեռաւորութենէ կրնայ տեսնել քիչ մ'աչքի մը շուրթեամբ : Շատ տեղ Ուկիսանոսին խորը մարմարիոնէ սալայատակի պէս շիտակ է . ուրիշ տեղ՝ բուստէ սիւներ կան կանգնած , 10^է ինչուան 100 ոտք երկայնութեամբ և 1^է 8 ոտք տրամագծով : Ամենէն բարձր սիւներուն գլուխ